

M3 Lõhavere Mõisamaja ja linnamägi Suure-Jaani linna keskväljakult 8,7 km

M3 Lõhavere Manor and Stronghold from Suure-Jaani Town Square 8.7 km

Lõhavere metsatee / Lõhavere woodland track

Lembitu puiestee - Supeluse - Pargi - Tallinna tänav - Lõhavere mõis / Manor - linnamägi / Stronghold - Kõidama - Jaama - Sõpruse - Ilmatari

1 Mine mööda lillekauplusest ja bussipeatusest. Vasakule jääb kauplus.
Walk to the left of the florists, through to the bus station, with the supermarket on your left.

225m >

2 Pööra paremale Lembitu puiesteele.
Turn right, along Lembitu puiestee.

417m >

3 Mine edasi, kuni jõuad Supeluse tänavale.
Continue straight on into Supeluse.

273m >

4 Pööra paremale Pargi tänavale.
Turn right into Pargi.

90m >

Tänava lõpus paremal on maja, milles kunagi elas kohalik sepp Jaan Lubi. Kompleks on paremini nähtav mõned meetrid kaugemalt Tallinna tänavalt.

At the end of this short street on the right is a former blacksmith's (Jaan Lubi) -best seen from a few metres up Tallinna.

5 Pööra vasakule Tallinna tänavale.

Turn left into Tallinna.

305m >

6 Mine linnast välja, kuni jõuad Viljandi-Vändra maanteeni. Pööra paremale.

At a cross roads with the Viljandi to Vändra main road turn right.

66m >

7 Mine vasakule puudega palistatud tammealleele.

Fork left on to a road bounded by an allé of oak trees.

626m >

Lõhavere mõis asutati 17. sajandil. Arvatakse, et mõis rajati Lembitule kuulunud Lõhavere (Lehola) muinaslinnuse maadele. Mõis kuulus von Strykide aadliperekonnale. Mõisa pikk peahoone on ehitatud 19. sajandi esimesel poolel. Pärast 1919. aasta maareformi töötas hoones kodumajanduskool. Alates 1966 on majas olnud haigla, mis 1990. aastail muudeti hooldekoduks. 2011 peahoone renoveeriti, lisati juurdeehitus ja korrastati 7,5-hektariline võsastunud park. Võid vaadata ringi hoonest allapoole jäävas pargis, kuid ettevaatust - astmed võivad olla libedad.

Lõhavere Manor was founded in the 17th century, possibly formed from what was once Lembitu's land, and was owned by the von Stryk family. The long main building was constructed in the first half of the 19th century. After the 1919 land reform the manor

house was used as a school, mainly for girls learning domestic skills. From 1966 the manor house was a hospital, converted in more recent times into a residential care home. In 2011 the building was completely renovated with a modern extension, and the 7.5ha. park was re-landscaped. You are welcome to take a walk around the woodland below the home, but beware of slippery boards.

8 Teede hargnemiskohas mine paremale.

At a triangular junction, turn right.

292m >

9 Põldudevahelisel ristteel pööra vasakule.

Turn left in the fields at a crossroads.

1,08km >

10 Varsti kaardub tee paremale metsa. Mine vasakule rohtunud rajale. Rada läheb laugelt ülesmäge ja viib Lembitu (Lõhavere) linnusele.

Soon after the road swings to the right in the forest, fork left on to a grassy track that rises up a short hill leading to the Lembitu (Lõhavere) stronghold.

310m >

11 Autoparkla ja infotahvli juurest mine linnuse juurde.

At a car park and interpretation board go straight on towards the Stronghold.

83m >

Lembitu oli 13. sajandi alguse muinaseestlaste maleva juht ja võitleja ning esimene eestlane, keda on mainitud ajaloolistes kirjalikes ürikutes. On teada, et Lõhavere linnus asutati 12. sajandi lõpul ja seda asustasid Lembitule ustavad mehed umbes 20 aasta jooksul. Nüüd on kunagine eestlaste kants ümbritsetud metsaga, kuid arvatakse, et Lembitu ajal avanesid avarad vaated ümbruskonnale ja kindlustus avaldas muljet oma suurusega.

1215 piiras linnust Liivi Mõõgavendade Ordu. Orduväed põletasid linnuse maha ja eestlased olid sunnitud alistuma. Pealik Lembitu pääses vabadusse, kuid kaotas elu kaks aastat hiljem Vastemõisa lähedal peetud Madisepäeva lahingus, kui juhtis 6000-mehelist eestlaste armeed võitluses Mõõgavendade Ordu vägedega - vaata J4 (punkt 9). Lembitust sai Eesti rahvuskangelane, kes kehastas lootust eestlaste vabadusele ja iseseisvusele. Pole kindel, kui paganlik oli see maa vallutajate tules - on tõendeid ristiusu kohalolekust ka enne vallutust.

Linnuse jalamil on piknikukoht ja kuivkäimlad **WC**.

Lembitu (depicted in a carving at the entrance to the site) was an early 13th-century warrior chief, the first Estonian to be mentioned by name in historical records. Lõhavere Stronghold was founded at the end of the previous century and occupied by Lembitu's forces for around twenty years. Now enveloped by forest, it once would have commanded extensive views and impressed by its sheer scale.

In 1215 it was besieged by the crusading German Livonian Brothers of the Sword. They eventually set fire to the stronghold's wooden palisades and the Estonians had to surrender. Lembitu was freed but lost his life two years later when he led 6,000 Estonians against the Sword Brethren at the Battle of St. Matthews Day near Vastemõisa

-see at J4 9. Lembitu is an Estonian national hero, the man who gave hope for a free, independent and pagan country.

*There are shelters and picnic facilities at the site, and earth toilets **WC**, plus information boards at the Stronghold entrance.*

12 Mine mööda astmeid üles linnusele.
Climb up the steps on to the Stronghold hill.
130m >

Linnusel on Eesti muinaslinnuste metallkaart.

There is a metal map of ancient Estonian strongholds.

13 Vaadanud linnusel ringi, mine alla linnuse läänekülje järsust trepist.
After looking around, descend the steep steps on the far, western side of the hill.
50m >

14 Mine vasakule ja uuri Lembitu ja sõdalaste skulptuure.
Walk across to the left to look at the Lembitu sculpture.
65m >

Linnusest vasakul on 1969 püstitatud graniidist monumentaalgrupp, mis sümboliseerib Lembitut ja tema võitlejaid. Kompleksi skulptor on Renaldo Veeber ja arhitekt Ülo Stöör. Võib-olla võitlevad nad kunagi jälle Eesti vabaduse eest?

To the west of the fortress is a 1969 monument to Lembitu and his supporters, sculptor Renaldo Veeber and architect Ülo Stöör. The large stones represent his warriors, perhaps waiting to fight for Estonia again.

15 Mine tagasi linnuse sissekäigu juurde ja pööra vasakule.
Return to the entrance, and turn left along the road.
1,2km >

16 Pööra paremale, jalgrattarajale.
Turn right on to the cycle track.
1,94km >

Nõukogude ajal töötas Kõidamal Suure-Jaani Metsamajand. Praeguseks on siia kujunenud kohalik väike tööstuspark. Suure-Jaani Vorstitööstus töötleb liha ja toodab traditsioonilisi, väga populaarseid pelmeene. Sakala Saeveski (Combimill, asut. 2002, 55 töötajat) põhitoodang on männi ja kuuse saematerjal ja selle kuivatamine. Toodangut müüakse Eestis ja Euroopas. Vincom (asut. 2013, 85 töötajat) toodab männist sõrmjätkatud ja liimitud komponente liistu-, akna- ja uksetööstusele. Kõik tooted on kliendipõhised.

Kui tuled Kõidamalt Suure-Jaani poole, jääb paremale puudesalu. Siin õgvendati käänulist maanteed. Rohu sees on kivi, mis teatab, et puud istutasid Suure-Jaani Keskkooli õpilased 1962.

During the Soviet period Kõidama was a forest enterprise, and is now an industrial area. At the far side, Suure-Jaani Sausage Factory processes meat and produces traditional,

popular ravioli, known in Estonia as pockets. Sakala Sawmill, known as Combimill, employs 55 people producing cut and finished timber for the Estonian and wider European markets. Vincom is a related company employing 85 staff, which calibrates the raw timber from the forest to optimise its use before cutting as required by its customers.

As you leave Kõidama, you pass a grove of trees on the right, where the road has been straightened. A plaque records that these trees were planted in 1962 by the named Suure-Jaani school pupils.

17 Mine üle suure Viljandi - Vändra tee.
Cross over the Viljandi to Vändra main road.
245m >

18 Mine üle Jaama tänava ja pööra järsult vasakule, Männiku tee.
Shortly after, cross over Jaama and turn sharp left into Männiku tee.
115m >

19 Pööra paremale Sõpruse tänavale.
Turn right into Sõpruse.
538m >

Sõpruse tänaval ühel poolel on linna suurimad eramajad.

Sõpruse (Friendship, a common Soviet-period street name) is unusual in having houses on only one side of the street, including several of the largest domestic houses in Suure-Jaani.

20 Pööra paremale ja hoidu paremale.
Turn right and bear round to the right.
85m >

21 Ristteel pööra vasakule Ilmatari tänavale.
At the cross roads, turn left into Ilmatari.
130m >

Ilmatar on Soome rahvuseepose Kalevala müütiline tegelane, looduse neitsilik vaim. Ärkamisaja haridus- ja kultuurielu tuultes asutati 1878 Suure-Jaanis haridusselts Ilmatar, ka vanim kohalik segakoor (asut. 1890) kannab Ilmatari nime praegugi.

Ilmatar is a mythical figure in the Finnish Kalevala epic. She was the female spirit of air, impregnated by the sea and wind. During the Estonian National Awakening Movement a Suure-Jaani educational society, Ilmatar, was founded in 1878. The name was later adopted in 1890 by the local choir, which continues today.

22 Kohe pärast Paul Kondase maja hoidu vasakule lauluväljakule.
Just beyond the Paul Kondas House, fork left across the song festival grounds.
170m >

23 Pärast supelranda järve ääres mine üle väikese silla.
Pass behind the bathing beach and across a small bridge.
52m >

24 Mine mööda järvekallast ja pööra paremale linna keskväljakule. (8,74 km).
Follow round the lake, and turn right into the Town Square (8.74 km).
250m >